

RIBW in Bloemendaal, Gouda

Nulmeting en advies over te verwachten effecten

Amsterdam, 29 september 2004

Carolien van den Handel
Petra Reijnhoudt
Nicole Smits

Met medewerking van:
Tobias Woldendorp

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Het project RIBW	4
1.2	De opdracht	4
1.3	Werkwijze	5
1.4	Plan- en studiegebied	5
1.5	Leeswijzer	6
2	Veiligheid, <i>veiligheid</i> en veiligheid.	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Criteria voor sociale veiligheid in de gebouwde omgeving	7
2.3	Subjectieve veiligheid	8
3	De huidige (nul-) situatie	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Beschrijving Livingstonelaan en omgeving	9
3.3	Criminaliteitsbeeld Bloemendaal	9
3.4	Onveiligheidsgevoelens Bloemendaal	10
3.5	Overlast Bloemendaal	10
3.6	Problematiek Windrooskwartier	10
3.7	Genomen maatregelen	11
3.8	Conclusies nulsituatie	11
4	Verwachtingen partijen bij de komst van de RIBW	13
4.1	Inleiding	13
4.2	Verwachtingen omwonenden ten aanzien van omgeving en RIBW	13
4.2	Groslijst te verwachten effecten	13
4.3	Prioritering en belangen	14
5	Beschrijving van de RIBW en zijn bewoners	16
5.1	Inleiding	16
5.2	Het type voorziening	16
5.3	De bewoners	17
5.4	Huisregels, begeleiding en toezicht	17
5.5	De RIBW-voorziening en omwonenden	18
5.6	Conclusies ten aanzien van de RIBW-bewoners	19
6	Ervaringen elders	20
6.1	Inleiding	20
6.2	Overlast en onveiligheid voor de buurt; ervaringen elders in het land	20
6.3	Ervaringen onderzoeksgroep	21
6.4	Conclusies	22
7	Analyse en advies fysieke omgeving RIBW	23
7.1	Analyse	23
7.2	Advies	23
8	Analyse en advies bouwplannen kavel RIBW	25
8.1	Inleiding	25
8.2	Analyse	25
8.3	Adviezen	27

9	Analyse en advies communicatie en beheer	28
9.1	Analyse	28
9.2	Adviezen	29
	Bijlagen	
Bijlage 1	Geïnterviewden en betrokkenen	32
Bijlage 2	Gebruikt materiaal	34

1 Inleiding

1.1 Het project RIBW

In een voormalige school aan de Livingstonelaan in Bloemendaal Gouda wordt een Regionale Instelling voor Beschermd Wonen - voorziening (*verder kortweg 'RIBW' genoemd*) gevestigd. De toekomstige bewoners van de RIBW zullen veelal kampen met een combinatie van psychiatrische problemen en een verslavingsproblematiek, en zullen een bepaalde vorm van zorg nodig hebben. Naar verwachting zal ruimte geboden worden aan 25 tot 30 personen.

De drie Goudse woningcorporaties 'Woonstichting Ter Gouw', 'Woonpartners Midden Holland' en 'Woningstichting Het Volksbelang' zijn eigenaar van het pand; het Leger des Heils (LdH) wordt de toekomstige exploitant. De gemeente is verantwoordelijk voor het bewaken en waarborgen van het algemeen belang van de buurt en de omwonenden en vanuit die verantwoordelijkheid ook verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid.

De vestiging van de RIBW is in overeenstemming met het geldende bestemmingsplan; formeel gezien was er daarom geen inspraak mogelijk voor de omwonenden. De bekendmaking van de komst van de RIBW heeft echter voor veel onrust gezorgd bij de directe omwonenden. Deze betichtten de gemeente ervan hen te laat en onvolledig te hebben geïnformeerd en verwachtten grote veiligheidsproblemen wanneer de RIBW geopend wordt.

1.2 De opdracht

De gemeente Gouda wilde, vóórdat de RIBW aan de Livingstonelaan wordt geopend, de verwachte effecten ervan op de omgeving in kaart gebracht hebben zodat ze daar, bijvoorbeeld in de beheersovereenkomst die gesloten wordt tussen alle betrokkenen, op een adequate manier mee om kunnen gaan. Dit advies kan dienen als opmaat voor overleg met andere partijen.

DSP-groep is gevraagd om een kwalitatief onderzoek te doen naar de te verwachten effecten van de RIBW en aanbevelingen te doen.

Uitgangspunten bij het onderzoek waren:

- de locatie van de RIBW ligt vast; een heroverweging op locatieniveau is niet meer aan de orde;
- het onderzoek moet parallel lopen aan het al in gang gezette proces en mag geen vertraging veroorzaken;
- bij de uitvoering van het onderzoek moet zoveel mogelijk samengewerkt worden met de al betrokken partijen.

Het wijkteam Bloemendaal heeft tijdens het voorstadium van de opdracht voorgesteld een Veiligheidseffectrapportage (VER)¹ uit te laten voeren rond de RIBW. Gegeven de bovenstaande uitgangspunten is er door de gemeente echter bewust voor gekozen om geen volledige VER uit te voeren; het bouwproces was al in een vergevorderd stadium en een complete VER zou voor vertraging zorgen. Twee onderdelen uit de VER zijn echter wel uitgevoerd: een nulmeting naar de veiligheidssituatie vóór de komst van de RIBW, en een zogenaamde veiligheidsscan om in kaart te brengen welke effecten er te verwachten zijn.

1.3 Werkwijze

In overleg met de gemeente Gouda is de volgende werkwijze gehanteerd: om een beeld te krijgen van de huidige veiligheidssituatie in Bloemendaal is deskresearch gedaan, aangevuld met gesprekken met de betrokken wijkagent en omwonenden uit de buurt. Gezamenlijk is ook het gebied geschouwd op plekken en situaties die nu overlast geven en dat mogelijk in de toekomst ook zouden kunnen doen. Apart is nog een bezoek gebracht aan een vergadering van het onderzoeksteam van het wijkteam Bloemendaal. Om een beeld te krijgen van de problematiek van RIBW-voorzieningen zijn gesprekken gevoerd met beheerders (zowel particuliere als gemeentelijke) van andere RIBW's in Nederland. Voor een beschrijving van de te vestigen RIBW in Gouda is de toekomstige beheerder van het pand, het Leger des Heils geïnterviewd.

Omdat de gemeente overleg en communicatie met de omwonenden een belangrijk onderdeel vond van het project, is vervolgens in een workshop met alle betrokkenen een groslijst samengesteld van mogelijke effecten en risico's van de RIBW. In de resterende tijd zijn deze effecten geprioriteerd door de aanwezigen.

Tussentijds is op verzoek van de gezamenlijke woningcorporaties ook een advies gegeven over mogelijke bouwkundige aanpassingen om de effecten van de RIBW op de omgeving te verminderen.

Op basis van bovengenoemde werkzaamheden is vervolgens deze rapportage tot stand gekomen. Deze is op woensdag 22 september gepresenteerd aan de betrokken partijen.

1.4 Plan- en studiegebied

Bij het onderzoek werd onderscheid gemaakt tussen een plangebied en een studiegebied.

Het *plangebied* betreft het pension en de directe omgeving ervan. Daarbij vormt de Bloemendaalseweg de noordoostgrens. In het zuidwesten wordt de grens gevormd door de Bleulandweg. Het Atlantispark en Groene Hartziekenhuis (locatie Bleuland) vallen binnen de contouren van het plangebied.

Noot 1 Een VER is een procesinstrument waarmee op een gestructureerde, transparante manier te verwachten veiligheidseffecten in kaart gebracht kunnen worden, gezamenlijk met alle veiligheids-'deskundigen' in een project of een gebied. Invulling van de VER is flexibel; het instrument heeft geen wettelijke status.

De Burgemeester van Rhenensingel, die het Windrooskwartier afschermt van de rest van de wijk, vormt de laatste grens van het plangebied. In het plangebied is behalve geschouwd ook naar de politiecijfers gekeken. Het *studiegebied* betreft het gedeelte van Gouda waarbinnen gekeken wordt of er zich effectverplaatsingen voordoen. In het studiegebied bevinden zich enkele winkelcentra, die looplijnen naar en van het sociaal pension kunnen genereren. Ook de directe looplijnen naar het centrum (waaronder het NS-station, de methadonpost aan de Hoge Gouwe en de locatie waar de dagactiviteiten plaatsvinden) maken onderdeel uit van het studiegebied.

In het studiegebied is geschouwd. Politiegegevens zijn niet bestudeerd, omdat het bij dit grotere gebied gaat om inzicht te krijgen in verplaatsingseffecten (gelegenheidsstructuren) en minder om concrete overlast in de directe woonomgeving.

De Veiligheidsmonitor van de gemeente Gouda heeft betrekking op de gehele wijk Bloemendaal. De gegevens uit deze monitor zijn geïnterpreteerd met behulp van de kwalitatieve gegevens die naar voren kwamen uit de interviews met omwonenden en de politie.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 geven wij eerst in het kort een beschrijving van de term sociale veiligheid en de manier waarop DSP-groep hier mee omgaat. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 3 in op de huidige veiligheidssituatie in plan- en studiegebied.

Hoofdstuk 4 geeft vervolgens een beschrijving van de verwachtingen die verschillende partijen hebben bij de komst van de RIBW.

Hoofdstuk 5 geeft een beschrijving van de RIBW, zoals het de bedoeling is dat deze gevestigd wordt in de wijk Bloemendaal.

Hoofdstuk 6 beschrijft de ervaringen die er in andere steden is opgedaan met gelijksoortige RIBW-voorzieningen.

Vanaf hoofdstuk 7 volgen de adviezen, eerst voor de omgeving van de RIBW, in hoofdstuk 8 voor de kavel van de RIBW zelf en in hoofdstuk 9 voor beheer en communicatie.

In de bijlagen vindt u een overzicht van gebruikt materiaal en interviewpartners.

2 Veiligheid, *veiligheid* en veiligheid.

2.1 Inleiding

Bij het onderzoek naar de RIBW in Bloemendaal Gouda werd van verschillend bronmateriaal gebruik gemaakt om tot een advies te komen voor aanpak van de te verwachten effecten. Dat waren zowel objectieve gegevens (verkregen van de politie: informatie over inbraak, overlast en geweldpleging in Bloemendaal) als subjectieve gegevens, die verkregen zijn door interviews met politie, betrokkenen en omwonenden. DSP-groep legt daar, op basis van ervaring met eerdere opdrachten én op basis van onze ervaring op het gebied van de VER en sociale veiligheid in de gebouwde omgeving, nog weer een 'ervaringsfilter' overheen, die leidt tot het uiteindelijke advies. Dit hoofdstuk beschrijft in het kort de criteria en factoren waarmee rekening gehouden wordt in het advies.

2.2 Criteria voor sociale veiligheid in de gebouwde omgeving

Vanaf de jaren zestig doet men onderzoek naar de factoren die van invloed zijn op sociale veiligheid. Sociale veiligheid omschrijft men als de mate waarin men 'vrij van dreiging' gebruik kan maken van de openbare ruimte. De term heeft zowel een objectieve component (hoeveel delicten waar gepleegd) als een subjectieve (hoe veilig voelen bewoners en bezoekers van een gebied zich).

Zowel de objectieve veiligheid als de subjectieve veiligheid kunnen beïnvloed worden door ingrepen in de gebouwde omgeving. Bijvoorbeeld, bewezen is dat een woning voorzien van het Politiekeurmerk Veilig Wonen bijna 90% minder kans heeft op inbraak, en ook bewezen is dat mensen zich prettiger voelen wanneer een gebied schoon en overzichtelijk is.

Er zijn in de loop van die jaren zeer vele onderzoeken gedaan naar de criteria die van invloed zijn op sociale veiligheid in de gebouwde omgeving. Eerst hanteerde DSP-groep de criteria zoals deze verwoord werden in het Nederlandse 'standaardwerk' over sociale veiligheid van Van der Voordt en Van Wegen ('Sociaal Veilig Ontwerpen') uit 1990. In dit boek werden op basis van onderzoek, acht criteria² genoemd waarop men een plangebied kan toetsen om te bepalen of een bestaand gebied óf nieuw te ontwikkelen gebied sociaal veilig is.

Op basis van jarenlange ervaring heeft DSP-groep deze criteria teruggebracht tot vier criteria die van wezenlijk belang zijn om te toetsen of een gebied sociaal veilig is. Dit zijn:

- zichtbaarheid; gebruikers van een gebied moeten het gebied kunnen overzien en hebben het gevoel dat andere aanwezigen hen kunnen zien. Goede verlichting (dat wil zeggen helder, gelijkmatig en niet verblindend) is noodzakelijk, waarbij erop gelet moet worden dat geen schijnveiligheid gewekt wordt.

Noot ² Aanwezigheid van potentiële daders, aanwezigheid van sociale ogen, zichtbaarheid, betrokkenheid/verantwoordelijkheid, attractiviteit van de omgeving, toegankelijkheid/vluchtwegen, aantrekkelijkheid van een potentieel doelwit en fysieke kwetsbaarheid van een potentieel doelwit.

- toegankelijkheid; een duidelijke routing met goede oriëntatiemogelijkheden is belangrijk voor een positieve beleving. Het gebied moet voor zijn gebruikers goed toegankelijk zijn, terwijl het waar nodig afgesloten kan worden.
- attractiviteit; een ruimte met allerlei voorzieningen, waar plezierige materialen en kleuren en prettige verlichting aanwezig is en waar bovendien alles heel, verzorgd en schoon is, draagt bij aan een veilig gevoel van de gebruikers.
- zonering; zowel voor bezoekers als voor beheerders dient duidelijk te zijn welke status een gebied heeft (privé, semi-privé, semi-openbaar of openbaar) en welke functie een locatie heeft. Semi-openbare gebieden moeten worden vermeden.

Wanneer men met deze 'blik' naar de bestaande openbare ruimte kijkt (bijvoorbeeld tijdens het schouwen), valt er meestal nog heel wat te verbeteren aan een gebied. Dat heeft weer invloed op de gebruiker van dat gebied. Voor (potentiële) daders wordt het moeilijker om een delict te plegen en voor bewoners en bezoekers makkelijker om de weg te vinden, vreemden te herkennen, overzicht te houden in een buurt, enz.

2.3 Subjectieve veiligheid

Kenmerkend voor de mens is dat ze allemaal verschillend zijn en een verschillende achtergrond hebben. Persoonlijke ervaringen en omstandigheden zijn van invloed op hoe veilig men zich voelt in een omgeving. Een jong, onervaren kind dat in een beschermde en relatief rustige buurt is opgegroeid vindt hele andere dingen eng dan een volwassene die als werkplek bijvoorbeeld het centrum van een grote stad heeft. Het kind heeft misschien nog nooit een 'flippende' junk of een zwerver gezien, terwijl de volwassene er op weg naar het werk zoveel ziet, dat hij/zij deze mensen bij wijze van spreke niet eens meer ziet, omdat het er zo veel zijn.

Ook wat men al weet over een buurt of gebied is van invloed op het veiligheidsgevoel. Wanneer men bijvoorbeeld weet dat er in een bepaalde buurt veel wordt ingebroken of er regelmatig berovingen plaatsvinden, zal men zich meestal 'automatisch' onveiliger voelen dan wanneer men weet dat het een uiterst veilige wijk is met veel sociale controle. Dat geldt ook voor het feit of men in een bepaalde buurt de weg weet, of niet. Hoe de buurt er dan daadwerkelijk uitziet (schoon of juist vies, goed verlicht of heel donker, met veel zicht vanuit woningen of juist niet) maakt dan eigenlijk niet zo veel uit.

Kortom, wat voor de een **veilig** is, noemt een ander **veilig** en weer een ander 'veilig' (of juist onveilig dus). Echter: wanneer je mensen realistische informatie geeft over eventuele veiligheidsrisico's, kunnen zij beter de omgeving en hun eigen veiligheidssituatie inschatten en op basis daarvan beter beredeneerde beslissingen nemen om hun eigen veiligheid te waarborgen.

In dit onderzoek zullen de adviezen zich richten op beide aspecten van sociale veiligheid; dus, adviezen om de gebouwde omgeving van de RIBW aan te passen (op basis van de boven genoemde criteria) en adviezen om de gebruikers van het gebied beter in staat te stellen een inschatting te maken over hun veiligheidssituatie, dat wil zeggen adviezen gericht op beheer en communicatie.

3 De huidige (nul-) situatie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we de veiligheidssituatie in het plan- en studiegebied zoals deze was vóór de komst van de RIBW. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de veiligheidsrapportage, informatie uit het gesprek met de wijkagent en de informatie van omwonenden die tijdens de schouw en het bezoek aan het wijkteam naar voren zijn gekomen. Zowel de feitelijke (on)veiligheid als de gevoelde onveiligheid in de huidige situatie worden daarbij besproken.

3.2 Beschrijving Livingstonelaan en omgeving

De Livingstonelaan is een rustige woonstraat. Tegenover en aan de zuidkant naast het pand van de voormalige verpleegstersopleiding staan eengezinswoningen. Aan de noordkant ernaast, gescheiden door een voetpad, staat Verpleegtehuis Bloemendaal. Verderop in de straat is een basisschool en een snackbar.

Parallel aan de Livingstonelaan loopt de Bloemendaalseweg: een attractief oud lint, dat een veel gebruikte doorgaande fietsroute is. Autoverkeer is alleen van aanwonenden. Aan de Bloemendaalseweg staan vrijstaande woningen. Eén daarvan grenst met z'n achtertuin direct aan de kavel van het RIBW.

Aan de Livingstonelaan ligt één van de ingangen naar het Park Atlantis. Aan de andere kant van de Bloemendaalseweg is de Heemtuin, waar (behalve het natuurgebied) ook een dagopvang en activiteitencentrum is voor zwakbegaafde en geestelijk gehandicapte kinderen.

Het woongebied er omheen bestaat uit eengezinswoningen, die vaak aan speelplaatsen of parkeerhoven liggen. Er is een flink aantal basisscholen en een wijkwinkelcentrum (Vuurdoornlaan).

In de bredere omgeving staan ook een ander verpleegtehuis (De Riethoek), een ziekenhuis (Groen Hart locatie Bleuland), het Psychiatrische Ziekenhuis van de Robert Fleury Stichting, winkelcentra en scholen voor middelbaar en voortgezet onderwijs. In de buurt is ook een jeugdvereniging, Lumina, gevestigd (op de kruising van de Ridder van Catsweg en de Büchnerweg).

3.3 Criminaliteitsbeeld Bloemendaal

Bloemendaal als geheel

In de Veiligheidsrapportage 2003 worden de objectieve en subjectieve veiligheid beschreven voor de verschillende wijken in Gouda in 2002. Bloemendaal wordt als eenheid beschreven (de verschillende buurten, inclusief bedrijventerrein de Goudse Poort) en daardoor geven de cijfers geen direct beeld van de situatie in de omgeving van de Livingstonelaan.

Voor een exact overzicht van de cijfers verwijzen we u graag naar de website van de gemeente Gouda (www.gouda.nl, trefwoord veiligheid); de volledige veiligheidsrapportage is daar te downloaden.

Het beeld van de objectieve veiligheid (het daadwerkelijke aantal aangegeven incidenten) is als volgt:

In Bloemendaal zijn in 2002, vergeleken met andere wijken, relatief veel auto-inbraken gepleegd. Niet alleen de bewoners van Bloemendaal waren het slachtoffer: op bedrijventerrein Goudse Poort parkeren ook veel bezoekers. Eén van de redenen dat Bloemendaal veel last heeft van auto-inbrekers is volgens de wijkagent de directe toegankelijkheid van Bloemendaal vanaf de snelweg³.

Inbraak in woningen komt in Bloemendaal, vergeleken met andere wijken, juist weinig voor. Wat betreft vernielingen zit Bloemendaal in de middenmoot. Geweldplegingen komen vooral voor in de binnenstad en Nieuwe Park, in de andere wijken (en dus ook in Bloemendaal) relatief weinig.

De subjectieve veiligheid (veiligheidsbeleving) in het algemeen verschilt niet veel per wijk: er zijn geen significante verschillen. Als we de statistische grens van significantie negeren voelen de bewoners van Bloemendaal zich iets veiliger dan de gemiddelde Gouwenaar.

3.4 Onveiligheidsgevoelens Bloemendaal

Bijna 40% van de inwoners van Gouda geeft aan dat er in hun woonomgeving plekken zijn waar zij zich niet veilig voelen. Er zijn negen plekken die vaak als 'eng' worden ervaren en drie daarvan liggen in Bloemendaal: het Atlantispark, de Bloemendaalseweg en Winkelcentrum Bloemendaal. De wijkagent heeft verduidelijkt dat het bij de Bloemendaalseweg hoofdzakelijk om het tunneltje onder de snelweg door gaat; omwonenden geven echter aan de gehele Bloemendaalseweg onprettig te vinden doordat deze erg slecht verlicht is.

3.5 Overlast Bloemendaal

In de Veiligheidsrapportage wordt ook stilgestaan bij de mate waarin bewoners van wijken sociale overlast ervaren (bijvoorbeeld zwerfvuil, vernielingen, rondhangende jongeren) en hun waardering voor de fysieke woonomgeving⁴. Op beide punten scoort Bloemendaal gunstig vergeleken met het Goudse gemiddelde.

3.6 Problematiek Windrooskwartier

Voor een beschrijving van de veiligheidssituatie in de omgeving van de Livingstonelaan gaan we af op de beschrijving van de wijkagent en op de informatie die de buurtbewoners gaven tijdens de schouw.

Het Windrooskwartier is een rustige buurt. Het grootste veiligheidsprobleem zijn hangjongeren. Vooral het schoolplein van basisschool Het Schateiland aan de Mercatorhof (voorheen de Schakel) en het Atlantispark zijn aandachtspunt voor de politie.

Noot 3 Een speciaal researchteam is inmiddels ingezet; het aantal auto-inbraken in de hele stad is al gedaald.

Noot 4 Volgens de Veiligheidsrapportage heeft onderzoek aangetoond "dat verbanden tussen subjectieve veiligheidsbeleving enerzijds en sociale overlast en waardering van de woonomgeving anderzijds voornamelijk op toeval berusten". (Bron: Veiligheidsrapportage 2003, pag. 33)

Bij Het Schateiland hangen en blowen jongeren met scooters tot 's avonds laat. De politie heeft veel tijd besteed aan het controleren van de jeugd; de situatie is nu beter beheersbaar.

In het park waren vooral problemen met zwervers en junks die er sliepen en drugs gebruikten. Dankzij de herinrichting (het is veel overzichtelijker geworden) wordt het park nu meer gebruikt waar het voor bedoeld is en is het te onrustig geworden voor de zwervers. In het park hangen jongeren vooral op de speelheuvel en bij de steiger. Het nieuwe kunstgrasveld wordt veel gebruikt, maar de omwonenden hebben last van auto's met harde muziek die via het fietspad naar het nieuwe kunstgrasveld rijden. In de buurt zijn nog wel meer plaatsen waar bewoners overlast ervaren: de combinatie van vergrijzende bevolking en speelplekken direct tussen de woningen is in dit verband niet gelukkig. Op een aantal andere schoolpleinen en bijvoorbeeld bij winkelcentra wordt er ook gehangen, maar hotspots zijn hier volgens de wijkagent niet bij. Ook wordt er wel eens ingebroken in een woning, school of bedrijf en vernieling van straatmeubilair komt ook af en toe voor, maar dat zijn geen grote problemen.

Bij de bushalte aan de Büchnerlaan zit regelmatig een bewoner van Verpleegtehuis Bloemendaal. Tijdens de schouw bleek dat die persoon voor sommige omwonenden reden is om niet van die bushalte gebruik te maken.

In de wat wijdere omgeving wordt het winkelcentrum de Heesters ook als onveilig ervaren. Het jeugdhonk Lumina heeft tot op heden nooit overlast ervaren, noch aan de deur, noch met lastige bezoekers van de club ernaast.

3.7 Genomen maatregelen

Het beleid van de politie voor Bloemendaal is tot op heden vooral gericht op het bestrijden van overlast door hangjongeren op de hotspots. Dat gebeurt door te investeren in controles op de hangplekken. Ook geeft de politie preventieadviezen om woningen beter te beveiligen. Dat gebeurt met behulp van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Bewonersgroepen verbeteren zelf de verlichting in achterpaden. In de vakantieperiode houden stadswachten de woningen van vakantiegangers extra in de gaten en voor de Goudse Poort loopt een project met collectieve beveiliging.

De gemeente heeft een paar maanden geleden het Atlantispark onder handen genomen: de beplanting is flink teruggesnoeid en transparanter gemaakt en het voetbalveld is opgeknapt.

3.8 Conclusies nulsituatie

Ten aanzien van de objectieve en subjectieve veiligheid kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

Objectieve veiligheidssituatie in Bloemendaal:

- veel auto-inbraken;
- weinig woninginbraken;
- weinig geweld (vindt vooral in het centrum plaats);
- gemiddelde hoeveelheid vernielingen.

Subjectieve veiligheidssituatie in Bloemendaal:

- bewoners van Bloemendaal voelen zich iets veiliger dan gemiddeld;
- Bloemendaalseweg, Atlantispark en winkelcentrum Bloemendaal en de Heesters worden als onveilige plek ervaren;
- sociale overlast en waardering voor omgeving (fysiek) beter dan gemiddeld.

Veiligheidssituatie Windrooskwartier volgens buurtbewoners (naar voren gekomen tijdens de schouw) en politie:

- hangjongeren vormen grootste probleem;
- overlast zwervers en junks in park verminderd door herinrichting; echter nog niet optimaal;
- overlast van auto's bij kunstgrasveld;
- belangentegenstellingen tussen jongeren en ouderen op verschillende plekken in de buurt.

4 Verwachtingen partijen bij de komst van de RIBW

4.1 Inleiding

Er bestonden en bestaan bij omwonenden van de RIBW veel verwachtingen en angsten over de negatieve effecten van de RIBW. Ook bij de partijen die verantwoordelijk zijn voor de realisatie van de RIBW bestaan verwachtingen over de andere betrokken partijen.

De schouw, interviews en bovenal de workshop waren er op gericht boven tafel te krijgen welke effecten deze partijen nu verwachten met de komst van een RIBW. In dit hoofdstuk geven we daarom een overzicht van deze verwachtingen, voor zover mogelijk gegroepeerd naar betrokken partij.

4.2 Verwachtingen omwonenden ten aanzien van omgeving en RIBW

Tijdens de schouw zijn door de omwonenden de locaties aangegeven die volgens hen negatief beïnvloed worden door de komst van de RIBW:

- De snackbar op de hoek Livingstonelaan en Mercatorsingel kan een aanzuigende werking hebben.
- De omwonenden verwachten bij winkelcentra en snackbar en in de groene gebieden (o.a. het Atlantispark en Omlooppad) problemen met rondhangende bewoners.
- Bij het Groene Hartziekenhuis is een nieuwe parkeergarage in aanbouw. Een in- en een uitrit zullen aan de Ridder van Catsweg komen te liggen. De omwonenden vrezen (drugs) overlast in de parkeergarage van de bewoners.
- In het Atlantispark is recent groot onderhoud gepleegd, maar omwonenden verwachten dat het park snel weer dicht zal groeien. Aan de kant van de Livingstonelaan is er geen zicht op het park, wat voor onveiligheidsgevoelens zorgt. De fietsroute door het park is 's avonds geen prettige. Nu is de Livingstonelaan een goed alternatief. Die verdwijnt als het sociaal pension er straks komt (bij monde van meerdere betrokken schouwers).
- Eigenlijk ieder kinderspeelplaatsje (en dat zijn er aardig wat in de wijk) is volgens de deelnemers kwetsbaar voor rondhangen.
- In de wijk zijn achterpaden, ook dichtbij de RIBW. Die worden ook als risicoplaatsen gestempeld.
- De omwonenden verwachten problemen met toezicht, beheer en begeleiding binnen de RIBW, maar óók er buiten.
- De omwonenden zijn onwetend over het soort bewoners dat er komt en het regiem dat er gevoerd wordt ten aanzien van noodopvang en gaan dus uit van het ergste (wat vervolgens natuurlijk voor iedereen anders is).

4.2 Groslijst te verwachten effecten

Ter voorbereiding op de workshop heeft DSP-groep een groslijst samengesteld van alle mogelijke effecten die te verwachten zijn met de komst van de RIBW. Deze is tijdens de workshop door de aanwezigen tot de volgende lijst gecompleteerd:

- agressie bewoners RIBW bij schorsing en uitzetting;
- geluidsoverlast veroorzaakt door (ex-) bewoners;
- bewoners RIBW hangen rond in de wijk;
- zichtbaar drugs en alcoholgebruik (spuiten in portieken);
- overlast / vervuiling (wildplassen, zwerfvuil);
- aanzuigende werking (daklozen, drugsdealers, ex-bewoners, prostituees, jongens op brommers, etc.);
- toename criminaliteit en vandalisme (auto- en woninginbraken, vernielingen);
- bedelen door bewoners RIBW;
- zichtbare en hoorbare uitingen van schizofrenie en psychosen gevaarlijke mensen op straat (ex-delinquenten of psychisch gestoorden zijn agressief tegen buurtbewoners);
- irritatie en agressie buurtbewoners naar bewoners RIBW;
- bewoners RIBW komen op privaat terrein;
- gluren door bewoners RIBW bij de burens;
- erosie van gemaakte afspraken tussen partijen (verlies van grip op de RIBW door organisatieveranderingen e.d.);
- verminderd veiligheidsgevoel van omwonenden;
- gebrekkig overleg tussen verschillende partijen;
- noodzaak tot bijstelling openingsbeleid van openbaar toegankelijke gebouwen zoals het verpleeghuis en het ziekenhuis;
- verkeersoverlast van RIBW-ers;
- bedreiging door RIBW-ers naar kinderen;
- kinderen, (rolstoelafhankelijke) bewoners en (avond- en nachtdienst) personeel van het verpleeghuis zijn bang voor RIBW-bewoners;
- het risico op besmettelijke ziekten (HIV/TBC/hepatitis) is aanwezig;
- mogelijk recidivegedrag van ex-zedendelinquenten die in de RIBW verblijven.

Wanneer deze verwachtingen uit zouden komen heeft dat naar verwachting de volgende gevolgen:

- toenemende achteruitgang van de buurt en waardedaling van de huizen;
- wegtrekken van koopkrachtige inkomens uit de buurt;
- verhoudingen in de buurt komen op scherp te staan;
- toenemende druk op gemeente vanuit buurt en toenemende tegenwerking (klachtenbrieven, media-hypes enz.);
- gezondheidsrisico's nemen toe (in naalden trappen,...);
- belemmering in verbetering sociale omgang van bewoners;
- RIBW/belemmering genezingsproces;
- toename van geluidsoverlast;
- toename van criminaliteit.

4.3 Prioritering en belangen

In de vorige paragraaf stond op het gebied van mogelijke effecten 'voor elk wat wils'. Niet alleen stonden er veel verwachtingen genoemd die men heeft ten aanzien van de toekomstige bewoners van de RIBW, maar ook werden er verwachtingen genoemd ten aanzien van de wijk en de betrokken partijen bij het proces.

Tijdens de workshop werd de deelnemers⁵ gevraagd een prioriteit toe te kennen aan de effecten die zij als het ergst beschouwden. Daarbij lagen de belangen van omwonenden en overige deelnemende partijen natuurlijk verschillend.

Omwonenden waren het meest bevreesd voor effecten die een directe invloed op hun levensgenot en veiligheid hebben, zoals bedreiging van RIBW-ers naar hun kinderen, de angst voor psychotische, gevaarlijke mensen op straat en een toename van de criminaliteit in de buurt, met alle gevolgen van dien.

De overige partijen waren vooral bevreesd voor de noodzaak tot bijstelling van openingstijden van openbare gebouwen, erosie van afspraken tussen partijen en irritatie van omwonenden naar de RIBW-ers.

Wat uit de prioritering in ieder geval naar voren kwam was het feit dat er een gemeenschappelijk belang bestaat bij het maken en handhaven van goede afspraken rondom toezicht en beheer van de RIBW en het op een open manier communiceren met elkaar over wat de RIBW is en wat voor soort bewoners de RIBW krijgt. Daar heeft elke partij, vanuit zijn of haar specifieke belang, baat bij. Wanneer namelijk alle verwachtingen uitkomen en dat inderdaad dramatische gevolgen heeft voor de buurt, voor de veiligheid van bewoners en voor de toename van de criminaliteit, is er geen enkele winnaar meer.

In de volgende twee hoofdstukken volgen beschrijvingen van de RIBW Gouda en de ervaringen opgedaan in andere steden met dit soort voorzieningen. Daaruit kunnen we opmaken hoe realistisch de verwachtingen zijn die men in Gouda heeft ten aanzien van de RIBW.

Noot 5 Zie voor een overzicht de bijlage.

5 Beschrijving van de RIBW en zijn bewoners

5.1 Inleiding

Voor een goede interpretatie van de adviezen van DSP-groep is het van belang om te weten van welke situatie wij uitgaan bij de RIBW-voorziening zoals deze gevestigd wordt aan de Livingstonelaan. Daarom volgt in dit hoofdstuk een beschrijving van de instelling zoals deze wordt gevestigd. Deze beschrijving is gebaseerd op informatie van het Leger des Heils, aangevuld met informatie van omwonenden en de GGZ Midden Holland. Deze beschrijving beschouwen we als uitgangspunt. Aan het eind van het hoofdstuk trekken we conclusies over de te verwachten effecten.

5.2 Het type voorziening

De woonvoorziening die aan de Livingstonelaan zal worden gerealiseerd is eerst als Sociaal Pension aangeduid. Vanwege financiële redenen is de naam enige tijd geleden gewijzigd in RIBW-voorziening; daardoor werd subsidiering in het kader van de AWBZ mogelijk. De beoogde doelgroep is daarmee echter niet veranderd.

Een RIBW-voorziening (Regionale Instelling voor Beschermd Wonen) is een voorziening waar sprake is van samenwonen met 24-uurs begeleiding. Hier verblijven mannen en vrouwen tussen 18 en 65 jaar voor langere of kortere tijd omdat zij (nog) onvoldoende zelfstandig en onvoldoende zelfredzaam zijn. De begeleiding in de RIBW-voorziening in Gouda is op locatie. Daarnaast zullen bewoners ook, afhankelijk van hun behoefte, naar zorginstellingen elders gaan. Dit heeft betekenis voor te verwachten mogelijke overlastproblematiek.

De doelstelling van de RIBW-voorziening in Gouda is in de woorden van het Leger des Heils:

"Het bieden van een menswaardig bestaan aan dak- en thuisloze mensen die zowel een psychiatrisch als een verslavingsprobleem hebben en die als gevolg van deze problematiek(en) elders geen of onvoldoende hulp, onderdak of huisvesting kunnen krijgen."

De voorziening zal plaats bieden aan 30 bewoners. Voor toelating tot de RIBW-voorziening in Gouda is een GGZ-indicatie leidinggevend. Dat wil zeggen dat er altijd sprake is van psychiatrische of psychosociale problematiek. Daarnaast hebben nagenoeg alle bewoners verslavingsproblemen (gehad). Het kan gaan om drugs en/of alcohol. Als de verslavingsproblematiek domineert zal geen toelating tot deze voorziening worden gegeven. Ook manifeste onstabiele psychiatrische problematiek vormt een uitsluitingscriterium. Mensen worden alleen tot het RIBW toegelaten als ze 'stabiel' en 'in rustig vaarwater' zijn. Ze zijn wel verslaafd en psychisch ziek, maar de ziekte wordt behandeld en is onder controle.

Drugsgebruik met spuiten komt als het goed is niet voor, omdat bewoners dat soort drugs dankzij medicijnen of methadon niet nodig hebben. Als bewoners tóch spuiten gaan gebruiken, is dat een teken dat de bewoner bijgebruikt en zich niet lekker voelt en dat de zorg of medicijnen aangepast moeten worden.

Aanmelding komt doorgaans van de Robert-Fleury Stichting (algemeen psychiatrisch ziekenhuis) of de RIAGG. De RIAGG beschikt op dit moment over een lijst met ongeveer 70 namen van mensen die voor het wonen in deze voorziening in aanmerking kunnen komen.

5.3 De bewoners

De herkomst van de bewoners is divers. Men kan uit een psychiatrische instelling komen, uit het dak- en thuislozencircuit, uit een (andere) instelling voor maatschappelijke opvang, uit een verslavingskliniek, etc. Het gaat in alle gevallen om mensen die vrij zijn om te gaan en staan waar ze willen, maar niet in staat zijn voor zichzelf te zorgen. Er is deze mensen geen wettelijke maatregel opgelegd. Soms zal het om ex-delinquenten gaan. Dit is inherent aan de doelgroep (double trouble of triple trouble); hieronder zitten nu eenmaal ook de veelbesproken veelplegers. Gaat het echter om mensen met ernstiger vergrijpen, dan is dit bij het Leger des Heils bekend en wordt de persoon in kwestie speciaal begeleid.

De bewoners worden intern begeleid bij het structureren van de dag en hun activiteiten, bij het onderhouden van de eigen kamer, de gemeenschappelijke ruimten en werkzaamheden in de tuin. Verder hebben zij extern contacten met GGZ-behandelaars en verslavingszorg. Vaak heeft men hier de handen al aan vol. Het Leger des Heils bewaakt de afspraken die intern en extern worden gemaakt en zorgt dat deze nageleefd worden. Mensen die niet zelfstandig naar een externe voorziening kunnen, worden begeleid.

Doelstelling van het Leger des Heils is om mensen zo ver te krijgen dat zij weer een zelfstandiger leven kunnen leiden. De kans hierop is niet bij iedereen even groot; ook het tempo waarin dit eventueel bereikt wordt wisselt. In principe wordt toegewerkt naar een doorplaatsing in een (meer) permanente woonsituatie. De gemiddelde verblijfsduur in de RIBW-voorziening zal variëren tussen één en enkele jaren. Het kan echter voorkomen dat een bewoner er permanent zal wonen. Diegenen die dat aan kunnen doen mee aan dagbestedingactiviteiten elders, die worden aangeboden en begeleid door onder andere Stichting Reakt en het Leger zelf.

5.4 Huisregels, begeleiding en toezicht

Met iedere bewoner wordt een individuele begeleidingsovereenkomst gesloten. Hierin worden afspraken opgenomen over aard en omvang van begeleiding en zorg, en over regels waaraan men zich dient te houden. Afspraken en regels zijn dus niet per definitie uniform. Naast algemene huisregels waar eenieder zich aan moet houden, kan dat betekenen dat het voor een enkele bewoner, onder strikte voorwaarden, mogelijk kan zijn wel alcohol of drugs te gebruiken. Dit gebeurt dan op de eigen kamer en onder strikte voorwaarden. Houdt men zich hier niet aan dan worden de regels aangescherpt. Wat betreft de algemene huisregels gaat het vooral over het verbod op bezit van wapens en het handelen in drank, drugs, gestolen goederen, etc., en het geven van overlast aan andere bewoners en omwonenden. Het niet houden aan de huisregels (of het niet willen aanpassen) kan leiden tot beëindiging van verblijf in de voorziening. Met de GGZ worden afspraken gemaakt over opname in psychiatrische- of verslavingsinstellingen, wanneer blijkt dat een bewoner niet meer in de RIBW kan blijven.

Er is in het pand altijd een minimale bezetting van twee gekwalificeerde, professionele personeelsleden, ook 's nachts. Het personeel bestaat onder andere uit maatschappelijk werkers, verpleegkundigen, coördinatoren, nachtwachten, sociaal pedagogisch medewerkers, e.d. Wanneer er eventueel met vrijwilligers of stagiaires gewerkt wordt zijn deze boventallig (dat wil zeggen: toegevoegd aan de vaste professionele bezetting van de RIBW).

Het type bewoners dat in deze RIBW-voorziening komt wonen heeft doorgaans weinig neiging samen te zitten of samen dingen te doen; men verblijft veel op de eigen kamer of gaat zijn eigen gang. Volgens de structuur van de dag wordt er wel samen gegeten en koffie gedronken. Overdag is er een sociaal pedagogisch medewerker aanwezig die gebruikt maakt van het kantoor op de begane grond, tussen de huiskamer achter en de zitruimte bij de entree in. Van hieruit is zicht op beide ruimtes.

Omdat het ondanks de individuele inslag van menig bewoner toch om een vorm van groepswonen gaat, blijkt in de praktijk de informele onderlinge controle nogal groot te zijn. Als een van de bewoners in de fout gaat, wordt hij zelden door de anderen gedekt; de informatie bereikt het personeel snel, waardoor ook snel kan worden ingegrepen.

De voordeur is altijd gesloten. Er is in het pand geen centrale receptiebalie aanwezig (is er wel, maar wordt niet als zodanig gebruikt). De bewoners mogen vrij in en uit tussen 7 en 23 uur. Zij moeten wel laten weten waar ze heen gaan. Na 23 uur thuis komen kan alleen als bewoners dat vooraf melden. Om het pand in te komen moet iedereen aanbellen, ook de bewoners zelf. Alleen het personeel mag de voordeur opendoen (en hebben sleutels); ook daar worden afspraken over gemaakt met de bewoners.

's Nachts is er een nachtwacht. Deze is ergens in het pand aanwezig en heeft de deur niet altijd in het zicht. Nog onbekend is of er een camera bij de deur komt. Het is denkbaar dat bewoners 's avonds naar buiten sluipen, want de deur zit uit brandveiligheidsoverwegingen niet op slot. Wanneer dit wordt gemerkt, zal de bewoner echter wel op zijn gedrag aangesproken worden.

Bezoek wordt weinig ontvangen. De meeste mensen zijn geïsoleerd geraakt en hebben contacten met familie en vrienden verloren. Omdat altijd aangebeld moet worden is aanwezig bezoek bij het personeel bekend. Gepland bezoek wordt in principe door de bewoners vooraf gemeld. Bezoekers zijn 's nachts niet toegestaan.

5.5 De RIBW-voorziening en omwonenden

Het Leger des Heils is gewend met de buurt afspraken te maken over getolereerd gedrag van bewoners van de voorziening. Bij dergelijke afspraken hoort een 24-uurs telefonische bereikbaarheid van het beheer. Bij problemen heeft de beheerder de beschikking over een vooraf vastgestelde klachtenprocedure. Hierin is onder andere contact met de politie opgenomen en terugmelding van ondernomen acties aan de melder. Met de politie worden specifieke afspraken gemaakt over samenwerking en procedures; de aandacht richt zich op een gebied van ongeveer 300 à 500 meter rond het pand. Signalen over overlast, dealers en gebruikers in de omgeving van de voorziening worden sowieso altijd direct aan de politie gemeld.

De wijkagent heeft aangegeven dat de belangrijkste politie-inzet eruit zal bestaan dat adequaat gereageerd wordt op meldingen bij 112 en dat de wijkagent regelmatig bij het RIBW langs gaat. Consequent meer politie-inzet behoort niet tot de mogelijkheden.

Het risico op dealers in de directe omgeving van de voorziening is niet groot. Omdat de bewoners onder een redelijk streng regiem leven, worden zij niet graag in de eigen buurt gesignaleerd als ze toch drugs afnemen. Ze weten dat ze hun verblijf dan op het spel zetten.

De dagelijkse gang naar externe voorzieningen zal zowel noord- als zuidwaarts gericht zijn. Voor de Robert-Fleury Stichting, de huisarts en de patatkraam bijvoorbeeld zal men vanuit het pand rechtsaf slaan (noordwaarts) en voor de RIAGG, de bus en het station linksaf.

5.6 Conclusies ten aanzien van de RIBW-bewoners

Onderstaand in steekwoorden de belangrijkste informatie ten aanzien van de RIBW:

- Er is 24-uurs begeleiding van professionals op locatie;
- Bewoners zijn van de categorie double-trouble of triple trouble, maar zijn stabiel en in rustig vaarwater;
- Bewoners leiden een 'gecontroleerd' bestaan; wonen tussen de één en drie jaar in de RIBW; bij uitzondering permanent.
- Per bewoner wordt een individuele begeleidings-overeenkomst gesloten;
- Er zijn strenge sancties bij het niet nakomen van afspraken;
- Bewoners leven meestal een teruggetrokken bestaan (hebben weinig tot geen sociale contacten);
- Intern grote sociale controle; men dekt elkaar niet bij misstappen;
- Contacten buitenshuis hoofdzakelijk met GGZ en verslavingszorg.

Wanneer men deze uitgangspunten naar effecten vertaalt, komt men theoretisch uit op een effect van bijna 0. Een RIBW is dan een woonvoorziening waar weliswaar een bijzondere doelgroep woont, maar deze vertonen verder geen afwijkend leefpatroon (afgezien van het feit dat deze mensen een teruggetrokken bestaan leven). Bewoners hebben een daginvulling, worden geacht geen overlast voor de buurt op te leveren en worden gestraft wanneer ze dit wel doen. Verder bestaat er om hen heen een netwerk van professionals die ondersteuning biedt bij het zelfstandig leven.

Let wel: wanneer deze uitgangspunten veranderen, veranderen uiteraard ook de effecten op de omgeving.

De praktijk is echter vaak toch wat minder rooskleurig dan het lijkt, vandaar dat we in het volgende hoofdstuk weergeven wat de ervaringen zijn bij andere RIWB-voorzieningen, zowel gemeentelijke als particuliere.

6 Ervaringen elders

6.1 Inleiding

Naast de ervaring die DSP-groep heeft opgedaan tijdens projecten in Amersfoort, Apeldoorn en Utrecht, is voor dit hoofdstuk met beheerders van vergelijkbare voorzieningen elders contact opgenomen om hun ervaringen te bespreken met overlast en onveiligheid in de buurt, veroorzaakt door de bewoners van deze voorzieningen. De resultaten van deze telefoonronde zijn onderstaand samengevat. De gesprekken hebben ook enkele tips opgeleverd; deze zijn als afsluiting van het hoofdstuk benoemd.

Gesproken is met beheerders van een Sociaal Pension in Zaandam en in Rotterdam, beide van het Leger des Heils, met de coördinerend beheerder van twee Sociale Pensions in Amersfoort en met de coördinerend beheerder van drie RIBW-voorzieningen in Amersfoort, Baarn en Soest, alsmede enkele voorzieningen in Utrecht-west.

Ook de ervaringen van het onderzoeksteam van het wijkteam Bloemendaal⁶ zijn opgenomen in dit hoofdstuk.

6.2 Overlast en onveiligheid voor de buurt; ervaringen elders in het land

Het belangrijkste resultaat van de gesprekken is dat overlastproblemen in de praktijk weinig voorkomen. Bij veel voorzieningen heeft men ervaren dat aanvankelijk veel terughoudendheid bij de omwonenden bestond, uit vrees voor overlast en onveiligheid, en dat na de feitelijke opening van pension of RIBW-voorziening de rust weerkeerde omdat problemen zich nauwelijks blijken voor te doen, dan wel adequaat worden opgelost.

Zelfs rond de hostels in Utrecht, woonvoorzieningen voor harddrugs verslaafden, bestaan nauwelijks overlastproblemen. De bewoners zijn er goed van doordrongen dat ze veel te verliezen hebben als ze zich niet aan de regels en afspraken houden. Ook blijkt, dat de bewoners 'het eigen nest niet bevuilden'. Met andere woorden, als zij al dealers ontmoeten, bedelen, diefstallen plegen, hinderlijk rondhangen en in het openbaar gebruiken, doen zij dat niet in de eigen woonomgeving, maar geven de voorkeur aan de drukte en de anonimiteit van het stadscentrum. Deze ervaring wordt gedeeld door alle personen waarmee gesproken is, waarbij het in alle gevallen ging om voorzieningen met beperkt en gereguleerd gedoogbeleid.

Als mogelijke risicoplek voor een voorziening werd genoemd een locatie op de route van station naar dagopvang; een dergelijke plek trekt dealers en gebruikers aan. De praktijk wijst uit dat het in andere gevallen voor dealers niet interessant is om voor de paar bewoners die mogen gebruiken naar een Sociaal Pension of RIBW-voorziening toe te komen. Hun handel vindt in het centrum plaats. Wanneer we dit naar de RIBW aan de Livingstonelaan 'vertalen' kan dus gesteld worden dat de kans dat de RIBW dealers aantrekt minimaal is.

Noot 6 Dat op eigen initiatief onderzoek heeft gedaan in andere steden bij opvangtehuizen, sociale pensions en opvangtehuizen voor dak- en thuislozen.

Indien de huisregels blowen in huis toelaten is het risico op overlast voor de buurt minimaal. Verslaafden hebben nu eenmaal een gebruiksplek nodig; wordt die plek in huis geboden dan is blowen buiten de deur goed in de hand te houden. In Zaanstad stelt men de regel dat blowen en gebruik van alcohol *buiten*, op minimaal 500 meter afstand van het pand moet plaatsvinden, om de buurt te ontlasten. Als de afspraken en sancties duidelijk zijn houdt men zich hier over het algemeen goed aan.

De voorzieningen hebben alle een goede (telefonische) bereikbaarheid voor klachten uit de buurt en een duidelijke klachtenprocedure. Het aantal klachten is in alle benaderde voorzieningen zeer gering. Doorgaans gaat het om goed aan te pakken zaken of overlastproblemen die men van iedere willekeurige buur zou kunnen ondervinden. De voorvallen die genoemd werden betreffen zaken als wildplassen en geluidsoverlast. Het ging om spaarzame incidenten waarop snel en naar bevrediging is ingegrepen.

Het kan gebeuren dat iemand in een psychose raakt en op straat vreemd gedrag gaat vertonen. Dit vormt slechts bij een beperkt aantal bewoners een risico; de begeleiding is daar dan op bedacht en kan zonodig snel ingrijpen. In de praktijk komt het echter weinig voor dat omwonenden hiermee geconfronteerd worden. Ook zwaardere psychiatrische patiënten kunnen ongebruikelijk gedrag vertonen of rare dingen zeggen. Dit hoeft absoluut niet met feitelijke bedoelde overlast gepaard te gaan, maar kan soms als bedreigend overkomen. Hoe groot de kans hierop is, is afhankelijk van de toelatingscriteria van de voorziening.

De ervaring in Zaandam leert dat de entrees van Sociale Pensions kwetsbare plekken zijn. Als bewoners worden geschorst en zeker wanneer zij worden uitgezet (en er dus niets meer te verliezen valt) zijn dat gevaarlijke momenten. Bewoners kunnen agressief worden, stampei maken en vernielingen aanrichten. Hierbij kan politieoptreden noodzakelijk zijn. Om de buurt niet tot overlast te zijn raadt men daarom aan de entree op een beschermde plek te situeren, afgescheiden van de openbare ruimte en van omwonenden. Indien bewoners vrijwillig vertrekken zijn er geen problemen voor de buurt te verwachten. Wanneer de politie wordt ingeschakeld worden betrokkenen meestal op enige kilometers afstand van het pand gedropt. De neiging om terug te komen en verhaal te halen is niet erg groot; alcoholisten vormen in dit opzicht nog de grootste risicogroep.

Onze informanten benadrukken allen het belang van goede informatie en open communicatielijnen naar de buurt. Informatie vooral over het type bewoners, hun mogelijk ongebruikelijk gedrag (hardop lopen praten bijv.) en de afspraken die met hen zijn gemaakt. Goede voorlichting kan een groot deel van de angst en het onbehagen wegnemen. Ook het organiseren van een open huis of informatie-avond kan angst en onbegrip doen verminderen. Goede 24-uurs bereikbaarheid voor klachten en een duidelijke klachtenprocedure met terugmelding is van groot belang.

6.3 Ervaringen onderzoeksgroep

Vanuit het wijkteam zijn ook initiatieven ontplooid om inzicht te krijgen in de problematiek van een Sociaal Pension. In Leiden, Assen, Rotterdam, Dordrecht en Amsterdam heeft men zijn licht opgestoken.

Een kleine moeilijkheid hierbij is dat men, toen men op bezoek ging bij andere voorzieningen, nog niet precies wist welk type voorziening en welk type bewoners men in de Gouda moest verwachten. Ook is ons niet precies bekend wat men gevraagd heeft en aan wie. Hoe het ook zij, ook uit dit onderzoek springen geen opvallende overlastzaken naar voren, anders dan hierboven reeds vermeld. Ervaringen elders leren dat er soms juist vanuit de buurt initiatief ontstaat om vrijwillige bijdragen te leveren aan het welbevinden van de pension/RIBW-bewoners. Dit kan de vorm aannemen van het aanbieden van soep, van kleding e.d. of van het verrichten van vrijwillige klussen in en om de voorziening. (Deze ervaring werd ook opgetekend bij de telefonische belronde van DSP-groep.)

Enkele overlastpunten die wel naar voren kwamen zijn: een enkele maal overlast van ex-bewoners (Leiden en Rotterdam), overlastgevallen in portieken van woningen (Dordrecht) en zwerfvuil: spuiten en bierblikjes (Amsterdam). We krijgen de indruk dat het om incidenten gaat.

6.4 Conclusies

Samengevat komen de risico's en de aanbevelingen uit andere steden op de volgende punten neer:

Risico's:

- optredende agressie bij schorsing en uitzetting (gericht op beheer en het pand) en in bijzondere gevallen bij verhaal halen;
- incidenteel geluidsoverlast, zwerfvuil en wildplassen;
- incidenteel uitingen die te maken hebben met de psychische gesteldheid van bewoners;
- locatie van de voorziening op de looproute van station naar dagopvang (dealen);
- gebruiks-revenuen in de openbare ruimte.

Aanbevelingen voor beheer vanuit andere steden:

- maak met de bewoners van de voorziening heldere afspraken over wat wel en niet kan en wat de sancties zijn bij het overtreden van de regels (ook in de openbare ruimte);
- voorzie in een mogelijkheid om (gereguleerd) *binnen* het pand te kunnen blowen/alcohol te gebruiken;
- zorg dat geluidsoverlast vanuit tuin/buitenruimte beperkt blijft;
- zorg voor goede afspraken met politie; maak bijvoorbeeld de afspraak dat de wijkagent regelmatig langs komt;
- draag zorg voor goede voorlichting aan de buurt en het open houden van de communicatie;
- zorg voor 24-uurs bereikbaarheid in verband met klachten;
- zorg voor een goede klachtenprocedure en koppel terug.

7 Analyse en advies fysieke omgeving RIBW

7.1 Analyse

Zoals duidelijk wordt uit de beschrijving van de nulsituatie is de wijk Bloemendaal en de omgeving van de RIBW over het algemeen een zeer rustig gebied. Geen grote excessen, geen grote veiligheidsproblemen en geen grote hoeveelheid hotspots. Ook het veiligheidsgevoel van buurtbewoners is hoger dan in andere Goudse buurten. Het enige objectieve feit dat aandacht trekt is de grote hoeveelheid auto-inbraken. Dit is deels inherent aan de stedenbouwkundige opzet van de wijk.

Die relatieve rust zorgt er natuurlijk wel voor dat eventuele onveilige of overlastgevende situaties eerder opvallen wanneer deze zich voordoen.

Wat naar voren komt uit de informatie van omwonenden is dat men in toenemende mate last heeft van hangjongeren (al of niet in auto's) in de omgeving en overlast heeft gehad van zwervers en junks in het park (met de kans dat deze personen terugkomen als het park weer dichtgroeit).

De komst van de RIBW staat los van de problemen die nu reeds gesignaleerd zijn. De RIBW is immers nog niet eens geopend. Wel kan de RIBW aangegrepen worden om met elkaar in gesprek te blijven over de buitenruimte; daar kunnen omwonenden (als dagelijkse gebruikers van de ruimte) een grote bijdrage aan leveren.

7.2 Advies

Op zich zijn er ons inziens geen grote aanpassingen nodig aan de openbare ruimte die specifiek noodzakelijk zijn door de komst van de RIBW. Wat echter wel blijkt uit eerdere hoofdstukken is dat het veiligheidsgevoel van omwonenden danig aangetast is en dat men daardoor veel alerter is op situaties die in het verleden ook al niet optimaal waren. Het Atlantispark, de donkere Bloemendaalseweg, de specifieke inrichting van de wijk met veel groen en parkeerterreintjes tussen huizenblokken in, leveren ineens een veel groter potentieel veiligheidsrisico op dan vóór de komst van de RIBW bekend werd.

Als gemeente kun je dan twee dingen doen: erop blijven hameren dat het een geen relatie heeft met het ander, of aanvaarden dat de situatie met de komst van de RIBW inderdaad veranderd is en dat extra aandacht geschonken moet worden aan potentieel onveilige plekken. Wij opteren voor de laatste variant.

Daarmee is niet gezegd dat preventief alles in de wijk aangepakt moet worden waar omwonenden zich niet prettig bij voelen. Dat is ten eerste niet realistisch (dat betekent zo ongeveer dat de hele wijk geherstructureerd zou moeten worden) en ten tweede niet nodig.

Wij adviseren om de volgende stappen te nemen:

- organiseer nog vóór de opening van de RIBW een 'start' schouw in de wijk en maak een groslijst van problemen die allen signaleren (zoals graffiti, zwerfvuil, hoog opgeschoten groen, slechte verlichting, enz); stel vervolgens een realistisch plan van aanpak op over de aan te pakken locaties en maak afspraken met de betrokken partijen (dat kan zijn de gemeente of de corporaties voor de gebouwde omgeving, de politie voor handhaving en de omwoners voor de sociale controle) over de afhandeling ervan; dit kan wellicht binnen het kader van het verbeterplan wijkaanpak;
- herhaal de schouw eens per half jaar of jaar, afhankelijk van de hoeveelheid gesignaleerde problemen;
- als eerste zou begonnen kunnen worden met het Atlantispark; bekijk in overleg met omwonenden wat hier nog aan aanpassingen gedaan zouden kunnen worden;
- punten die ons inziens ook om aandacht vragen is de verlichting van de Bloemendaalseweg, bij het tunneltje en op andere plekken die nu als donker en onveilig gezien worden; houd daarbij rekening ermee dat ook het snoeien van het groen al kan zorgen voor meer zicht.

In hoofdstuk 9 komen de overige beheersafspraken aan bod.

8 Analyse en advies bouwplannen kavel RIBW

8.1 Inleiding

De DSP-opdracht strekte zich oorspronkelijk niet uit tot het geven van adviezen over de interne structuur van het pand, maar richtte zich op het geven van adviezen over de effecten van de RIBW (vanaf de kavelgrens) op de omgeving. Op verzoek van de betrokken woningcorporaties heeft DSP-groep tussentijds echter ook de plattegronden van het gebouw bestudeerd op visuele en auditieve contactpunten met de omgeving en daar over advies uitgebracht aan de woningcorporaties en de architect. Dit betreft vooral de ontsluitingspunten van het gebouw (plaatsing van ramen en deuren).

Tijdens het gesprek met corporaties en architect bleek dat de uitvoering van de plannen al in een dusdanig ver stadium waren dat men geen bouwkundige ingrepen meer in overweging wilde of kon nemen. Alhoewel dit op zich logisch is in relatie tot de uitgangspunten van de opdracht aan DSP-groep (geen vertraging), hebben wij ervoor gekozen de adviezen toch volledig op te nemen in de rapportage, maar deze onder te verdelen in 'wenselijk vanuit oogpunt van sociaal veilig ontwerpen' en 'nu reeds noodzakelijk'. Mochten er in de toekomst ernstigere overlast- of veiligheidsproblemen ontstaan, dan kan alsnog overwogen worden aanvullende bouwkundige maatregelen te treffen.

In cursief staan de toezeggingen van corporaties en architect vernoemd.

8.2 Analyse

Ontsluiting

Het in- en uitlopen van de bewoners via de huidige entree aan de Livingstonelaan kan voor overlast in de omliggende straten zorgen. Om dit te voorkomen en de bewoners sneller uit de buurt te leiden zou het optioneel kunnen zijn om de ontsluiting van het pand te regelen via het A.A.W. Versluispad, direct naar de Bloemendaalseweg.

Entree

Indien het verleggen van de ontsluitingsroute gecombineerd wordt met het verplaatsen van de hoofdentree naar de binnenplaats, wordt tevens mogelijke overlast rond de voordeur aan de openbare weg voorkomen. In deze oplossing kan de huidige toegang aan de binnenplaats uitgebreid worden met een voorportaal, zodat een bufferzone ontstaat. Vanuit oogpunt van veiligheid en overlast zou dit de meest optimale oplossing zijn.

Wanneer ervoor wordt gekozen de huidige entree aan de Livingstonelaan te handhaven adviseren we deze aan te passen. De iets terugliggende entree is namelijk niet gunstig. Nissen leveren altijd plekken op waar zich vuil ophoopt of waar geürineerd gaat worden. Ook kan de entree als 'hang' plek gebruikt worden voor (ex-)bewoners. Ons advies is daarom om de rooilijn recht te trekken, zonder in- of uitstulping ter hoogte van de entree.

In het gesprek met de corporaties en de architect is aangegeven dat niets aan de entree gewijzigd zal worden en dat men de oplossing zal zoeken in goede verlichting en beheer.

Buitenruimte/zonering

De buitenruimte bij de voormalige school is relatief groot en geeft aan een aantal kanten weinig privacy naar de burens toe. De grootte van de buitenruimte biedt mogelijkheden om een afgescheiden ruimte te maken waar de buurt minder geluidsoverlast van zou kunnen hebben dan in de onderhavige situatie het geval is.

Ons advies is een afgesloten patio te maken op het voormalige schoolplein. Dit kan door met slechts een of twee muren de rechthoek te completeren tot een buitenruimte voor de bewoners. De muren kunnen met geluiddempend materiaal bekleed worden. Fietsenstalling en berging kunnen ook tegen deze muur gesitueerd worden, zodat een extra bufferruimte wordt gecreëerd. Omdat dit in dit stadium niet meer tot de mogelijkheid behoort, adviseren wij in ieder geval een ondoorzichtige afscheiding te plaatsen op die plaatsen die een direct visueel of auditief contact met de burens opleveren. Aan de voorkant van het pand zou juist het groen gesnoeid moeten worden, zodat goed overzicht ontstaat over het voorgebied van de RIBW.

Zicht op entree

De entreehal is opengewerkt en er bevindt zich een balie gekoppeld aan een pantry met gedeeltelijk zicht (zijwaarts) op de entree. Het Leger des Heils heeft aangegeven dat deze balie niet of minimaal gebruikt zal worden door een toezichthouder. Wij zijn er sterk voorstander van dat bij de entree wél iemand aanwezig is om toezicht te houden om insluiping, anderszins inmenging van derden en rondhangen bij de entree te voorkomen. We adviseren dan ook de baliefunctie losstandig in de verkeersruimte te plaatsen en wel zo dat er direct zicht op de entree is. Loskoppeling van de pantry is daartoe noodzaak. Vervolgens zal met de toezichthouder(s) afgesproken moeten worden dat zij zoveel mogelijk bij de balie aanwezig zijn en die plaats in ieder geval als hun 'uitvalsbasis' gebruiken.

Zicht op de burens

Aan de zuidzijde van het pand (dat vrij dicht op de omliggende huizen staat) is veel glas. Dat levert aantasting van de privacy van omwonenden op. Het is wenselijk de gevels zodanig aan te passen dat meer blinde gevel ontstaat.

Het grootste deel van de eerste verdieping bestaat uit privé-verblijfsruimten. Een groot deel hiervan kijkt uit op de binnenplaats. Een deel echter kijkt uit op de omliggende huizen. Deze inkijk zou teruggebracht moeten worden. Een oplossing zou gevonden kunnen worden in het anders oriënteren van de twee noordelijke verblijfsruimten. Dat betekent oriëntatie op het zuiden en noorden i.p.v. op het oosten.

Aan de zuidzijde is dit eveneens een probleem. Hier zouden muur en glasgevel ook omgeruild moeten worden (zuidoostelijke verblijfsruimte) Extra nadelig is de buitenruimte bij een van de andere verblijfsruimten, met zicht op de burens. We adviseren dit balkonnetje te verwijderen, dan wel aan de ruimte een andere dan een privé-verblijfs-functie te geven.

In het gesprek met de corporaties en de architect werd aangegeven dat het balkonnetje ontoegankelijk gemaakt zal worden. Ramen aan de zuidzijde zullen zonodig met folie worden beplakt.

8.3 Adviezen

Wenselijk

Wenselijke aanpassingen vanuit het oogpunt van sociaal veilig ontwerpen, maar gezien de te verwachten effecten (nog) niet noodzakelijk:

- ontsluiting gebouw zou idealiter meteen aan het A.A.W. Versluispad gerealiseerd moeten worden;
- ook de entree zou dan bouwkundig aangepast kunnen worden;
- bij handhaving entree aan Livingstonelaan, gevel naar voren plaatsen zodat geen nissen ontstaan;
- er zou een aparte, afgescheiden buitenruimte gecreëerd kunnen worden voor bewoners, waar omwonenden minder last van hebben;
- baliefunctie in het gebouw zodanig plaatsen dat direct zicht op de entree mogelijk is (inclusief afspraak met toezichthouder over gebruik van het loket);
- gevels zodanig aanpassen dat er minder inkijk bij de burens ontstaat (omwisselen ramen en blinde gevelvlakken).

Noodzakelijk

Er is een aantal maatregelen nu reeds te nemen die ervoor kunnen zorgen dat het pand en de kavel van de RIBW overzichtelijk worden en geen overlast naar de burens oplevert. Wij adviseren nu reeds de volgende maatregelen te nemen:

- om goed het verschil tussen 'mijn en dijn' te markeren dient er een deegelijke afscheiding om het gehele pand heen te komen; aan de kanten met veel (zicht- en geluids-)contacten naar de burens door middel van een ondoorzichtige schutting (niet té hoog, tussen de 2 en 3 meter), aan de voorkant (grenzend aan de openbare weg) juist door middel van een lage afscheiding (dit kunnen goed onderhouden struiken zijn, of een hek) zodat over en weer vanaf de openbare ruimte goed zicht is op het voorplein van de RIBW;
- verminder de inkijk voor de burens door het aanbrengen van een duurzame 'inkijkverminderende' folie op de plaatsen waar direct over en weer zicht is;
- breng bij de voordeur en de voorgevel goede verlichting aan zodat van binnenuit goed zicht is op de buitenruimte van de RIBW.

9 Analyse en advies communicatie en beheer

9.1 Analyse

De vestiging van een RIBW-voorziening gaat bijna nooit zonder slag of stoot, dat bewijst ook de literatuur uit andere steden. Doordat het een voorziening is waar maar weinig 'gewone' burgers bekend mee zijn, luistert een zorgvuldige communicatie over wat een RIBW is én niet is, heel nauw. Ook het feit dat er, behalve op nieuwbouwlocaties, nauwelijks locaties meer beschikbaar zijn waar een RIBW geen 'buren' krijgt, draagt bij aan de noodzaak van een goed overleg met de buurt.

In de beleving van omwonenden is de communicatie tussen de gemeente Gouda en de omwonenden bij de vestiging van de RIBW aan de Livingstonelaan niet goed verlopen. Omwonenden werden naar hun mening niet, te laat of gebrekkig geïnformeerd over wat er zich in hun 'achtertuin' afspeelt. Dat wekte wrevel, ongeloof en argwaan, wat op zijn beurt weer niet bevorderlijk is voor een heldere communicatie tussen de partijen. Al met al staan de verhoudingen behoorlijk op scherp. Dat heeft uiteraard ook invloed op het advies dat DSP-groep geeft.

Wanneer we een conclusie trekken over de te verwachten effecten van de komst van de RIBW aan de Livingstonelaan, op grond van de voorgaande hoofdstukken, kunnen we concluderen dat deze *objectieve* effecten minimaal zijn. Uit het onderzoek dat zowel DSP-groep als ook de omwonenden zelf deden onder RIBW-voorzieningen en SP's komen de volgende mogelijk geachte effecten naar voren:

- incidenteel geluidsoverlast van (uitgezette) bewoners;
- incidenteel overlast op gebied van afval (zwerfvuil, wildplassen, etc.);
- uitingen die te maken hebben met de psychische gesteldheid van bewoners;
- incidenteel inkijk bij de burens;
- incidenteel wrijving tussen bewoners RIBW en omwonenden;

Wanneer we echter gaan kijken naar de *subjectieve* effecten van de vestiging van de RIBW in Bloemendaal komen we op een behoorlijke opsomming van effecten, die samen te vatten is in één effect:

- sterk verminderd veiligheidsgevoel van omwonenden.

Dit sterk verminderde veiligheidsgevoel kan vervolgens in een aantal elementen onderverdeeld worden:

- angst en onbekendheid met de bewoners van de RIBW en hun activiteiten;
- verminderd vertrouwen in gemeente, woningcorporaties en Leger des Heils door voorgeschiedenis komst RIBW;
- daardoor minder vertrouwen in het maken en zich houden aan afspraken;
- daardoor angst dat de reeds gesignaleerde aandachtspunten in de wijk (zie hoofdstuk 3 en 7) nog verder verslechteren en de wijk in een neerwaartse spiraal terechtkomt.

DSP-groep is van mening dat de gemeente, de corporaties, het Leger des Heils en overige partijen er goed aan doen om nu vooraleerst stevig in te zetten op het herstellen van het veiligheidsgevoel van omwonenden en betrokkenen. Dat betekent dat, ondanks het feit dat er objectief van de komst van een RIBW aan de Livingstonelaan niet zoveel overlast te verwachten is, er toch preventief een aantal adviezen zijn gegeven om fysieke aanpassingen aan te brengen aan gebouw en kavel van de RIBW en aan de omgeving van de RIBW (reeds in hoofdstuk 7 en 8 beschreven), maar dat er daarnaast vooral sterk ingezet moet worden op het maken van goede afspraken rondom beheer en communicatie.

9.2 Adviezen

Sinds het begin van de opdracht aan DSP-groep is er op het gebied van communicatie wel het een en ander voorgevallen. Naast een briefwisseling tussen verschillende partijen is het belangrijkste wellicht de instelling van een Klankbordgroep waarin de verschillende betrokken partijen zitting hebben om afspraken te maken over het beheer en de communicatie over de RIBW aan de Livingstonelaan. DSP juicht de instelling van zo'n klankbordgroep uiteraard toe als een middel om op een praktische manier met elkaar in contact te blijven en afspraken te maken over problemen die zich voor zouden kunnen doen rondom de RIBW aan de Livingstonelaan.

Omdat wij verder niet betrokken zijn bij deze klankbordgroep en ook niet precies weten welke 'richting' het overleg inslaat, zijn sommige van de onderstaande adviezen wellicht overbodig. Desalniettemin kunnen ze dan als geheugensteuntje dienen en geven ze aan wat DSP-groep van belang vindt om in ieder geval te regelen op het gebied van communicatie en beheer om te komen tot het vaststellen van een beheersovereenkomst.

Beheer:

- bij de instelling van de Klankbordgroep pleiten wij in ieder geval voor het opstellen van een set met afspraken over hoe men met elkaar omgaat, een 'omgangsprotocol'; dat heeft nog niets met de inhoudelijke kant van de klankbordgroep te maken (wie regelt wat, wanneer) maar meer met het creëren van een goede uitgangssituatie om überhaupt met elkaar tot afspraken te kunnen komen;
- daarnaast is het zaak om in een beheersovereenkomst afspraken vast te leggen over de aanpak van problemen én wie als eerste verantwoordelijk is voor de aanpak ervan; onder andere dient geregeld te worden:
 - afspraken met vuilophaaldienst over opruimen van spuiten, zwerfvuil enz.;
 - afspraken met reinigingsdienst over opruimen van 'wildplas', kots enz.;
 - afspraken met politie over inzet politie bij calamiteiten of overlast (RIBW in ieder geval 'melding op locatie', maar ook protocol voor wijkbewoners afspreken);
 - afspraak met Leger des Heils over burengerucht/geluidsoverlast;
 - afspraak met Leger des Heils over melden wijziging beleid ten aanzien van bewoners RIBW of de geldende huisregels;
 - afspraken met beheerder openbare ruimte over regelmatige schouwen en follow up knelpunten;
- het kan goed zijn om vooraf ook door te spreken in welke gevallen de 'gewone' wet- en regelgeving van toepassing is; dat maakt helderder welke zaken in een beheersovereenkomst opgenomen moeten worden;

- het instellen van een apart meldtelefoonnummer ten aanzien van overlast rond de RIBW lijkt ons aan te bevelen, zeker in het begin. Wij stellen ons voor dat dit meldnummer voorlopig bij de gemeente 'geplaatst' wordt, als verantwoordelijke partij voor openbare orde en veiligheid. Daarnaast moeten er 'kortere' lijnen gecreëerd worden naar bovengenoemde organisaties, zodat ook meteen iets aan overlast gedaan kan worden (zie communicatie). Een interne procedure moet ervoor zorgen dat goed gedocumenteerd wordt welke klachten directe relatie hebben met de RIBW aan de Livingstonelaan. Alleen zo kan men immers een gefundeerde evaluatie uitvoeren over een bepaalde tijd.
- In de individuele overeenkomst die tussen Leger des Heils en bewoners RIBW wordt gesloten zouden afspraken opgenomen moeten worden ten aanzien van:
 - gedrag buiten de RIBW (niet drinken, hinderen, hangen e.d.);
 - sancties wanneer men zich niet aan de afspraak houdt;
- bij uit de hand lopende problematiek kan ook bekeken worden of het sociaal pension andere doelgroep kan krijgen (bijvoorbeeld alleen mensen met psychische problemen).

Communicatie:

- verspreid bij de opening van de RIBW een brief in de buurt waarin op een overzichtelijke manier wordt aangegeven waar men met vragen, klachten e.d. terecht kan, inclusief telefoonnummers en namen van contactpersonen; deze brief moet ook verzonden worden aan winkeliers, de scholen en andere instellingen in de buurt;
- organiseer ten tijde van de opening van de RIBW een 'open huis' om omwonenden en RIBW-ers kennis met elkaar te laten maken;
- overweeg een periodieke nieuwsbrief over het wel en wee rond de RIBW (incidenteel, wanneer er zaken veranderen); ons inziens zou de informatie uit deze nieuwsbrief afkomstig moeten zijn uit de Klankbordgroep (daar hebben alle partijen zitting in immers); het Leger des Heils zou het voortouw kunnen nemen bij de organisatie van zo'n nieuwsbrief, met ondersteuning van de overige partijen;
- zorg ervoor dat wijzigingen in contactpersonen of afspraken altijd goed doorgegeven worden aan alle betrokkenen, hetzij binnen de Klankbordgroep, maar ook naar het wijkteam en de overige omwonenden. Wellicht is dit iets dat in het kader van het Verbeterplan ook opgepakt kan worden.
- wees over en weer duidelijk over wat men van elkaar verwacht en mag verwachten; wellicht een open deur, maar in de praktijk nog steeds niet altijd 'logisch'.
- Last, but not least is het raadzaam om over bijvoorbeeld een jaar te evalueren (bijvoorbeeld door het houden van een enquête in de buurt) welke effecten de komst van de RIBW nu gehad hebben en of wijzigingen in afspraken nodig zijn.

Bijlagen

Bijlage 1 Geïnterviewden en betrokkenen

De volgende personen zijn benaderd om ervaringen met overlast te bespreken:

- Dhr. Donker, Leger des Heils, beheerder Sociaal Pension de Lichtboei, Rotterdam
- Mw. Ganzefles, Vindicta, coördinator van verschillende voorzieningen voor beschermd wonen en Sociaal Pensions in Amersfoort, Baarn, Soest en Utrecht-west
- Mw. C. Woudhuizen, Stichting Iks, coördinator opvangvoorzieningen in Amersfoort, waaronder twee Sociaal Pensions
- Mw. de Vries, Leger des Heils, beheerder Sociaal Pension Zaanerf, Zaandam.

Aanwezigen bij de schouw waren:

- Hans Lammers: gemeente (wijkbeheer rayon west (waaronder Bloemendaal));
- Monique Muijselaar: lid van wijkteam,
- Jan de Wit: lid van wijkteam;
- Ruud Loeve;
- Gerard de Goede: lid van wijkteam;
- Mea Hiskes-Willemse;
- Joop Brouns;
- Arie Baas;
- Jacqueline Campen;
- Paul Slangen;
- Nelleke Beck;
- Addie de Lange, gemeente (coördinator jeugdveiligheid);
- Tobias Woldendorp, DSP-groep;
- Nicole Smits, DSP-groep.

De volgende personen waren aanwezig en betrokken bij de eerste workshop:

- Mevrouw N. Beck, actiecomité
- de heer G. Borgman, wijkteam/onderzoeksgroep
- de heer J. Bras, gemeente Gouda;
- Mevrouw S. Dijkshoorn, actiecomité
- Mevrouw J. Gerretzen, woningstichting Het Volksbelang
- de heer G. Kraaijveld, Leger des Heils
- de heer H. Lammers, gemeente Gouda
- Mevrouw A. de Lange, gemeente Gouda
- de heer R. Loeve, wijkteam/onderzoeksgroep
- de heer J. Meijboom, actiecomité
- Mevrouw M. Muijselaar, wijkteam Bloemendaal
- Mevrouw H. van Oldeniel, verpleeghuis Bloemendaal
- mevrouw P. Reijnhoudt, DSP-groep
- de heer R. van Riel, wijkagent Bloemendaal
- mevrouw N. Smits, DSP-groep
- de heer J. de Wit, wijkteam Bloemendaal
- de heer R. Zandbergen, woningcorporatie Tergouw
- de heer A. van der Ziel, GGZ Midden Holland

Met de volgende personen is apart een interview gehouden:

- de heer R. van Riel, wijkagent Bloemendaal
- de heer G. Kraaijveld, Leger des Heils
- de heer Stoffers, Leger des Heils

Bijlage 2 Gebruikt materiaal

- Gemeente Gouda, Veiligheidsrapportage 2003;
- Gemeente Gouda, wijkgericht samenwerking; verbeterplan wijkaanpak, 2003-2006;
- Projectbeschrijving RIBW-Gouda, Leger des Heils;
- 'Gouda gezond' Uitwerkingsplan lokaal gezondheidsbeleid, voorjaar 2003;
- Haalbaarheidsonderzoek Sociaal Pension in Gouda, Plangroep Advies en Interim-management, september 2003;
- 'Na de laatste kans....'- Inventarisatie van aanpak en voorzieningen voor onverbeterlijke overlastveroorzakers, DSP-groep, juli 2003;
- Evaluatie komst hostel Baden Powellweg (Habi Tante); monitoring van de leefbaarheid en veiligheid rondom een opvangvoorziening voor verslaafde vrouwen – 1^e nameting, DSP-groep, juni 2003
- Evaluatie komst hostel Baden Powellweg (Habi Tante); monitoring van de leefbaarheid en veiligheid rondom een opvangvoorziening voor verslaafde vrouwen – eindmeting, DSP-groep, juni 2004
- 'Coffeeshops in Gouda', gemeente Gouda, 1998.
- www.ggd.nl
- www.iwz.nl
- www.nijmegen.nl
- www.trimbosinstituut.nl
- www.legerdesheils.nl
- www.goudaonveilig.nl
- www.ede.nl
- www.dordrecht.nl
- www.arnhem.nl
- www.gouda.nl